

Lausuntoyhteenveto: Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi lapsiin liittyvien rikosepäilyjen selvittämisessä avustavista sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköistä

1. Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä

Sosiaali- ja terveysministeriö pyysi lausuntoja hallituksen esityksen luonnoksesta lapsiin liittyvien rikosepäilyjen selvittämisessä avustavista sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköistä (VN/35688/2024). Esitysluonnoksessa ehdotetaan säädettäväksi laki lapsiin liittyvien rikosepäilyjen selvittämisessä avustavista sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköistä. Samalla laki lapseen kohdistuneen seksuaali- ja pahoinpitelyrikoksen selvittämisen järjestämisestä kumottaisiin. Ehdotettu laki rakentuisi kumottavan lain perusratkaisuille, mutta esityksessä otettaisiin huomioon tarpeet ajantasaistaa ja täsmentää sääntelyä eri tavoin sekä saattaa se vastaamaan lapsiystävällisessä oikeudenkäytössä tapahtunutta kansainvälistä kehitystä. Tavoitteena on lapsen edun turvaaminen esimerkiksi moniammatillista yhteistyötä vahvistamalla.

Esitysluonnos oli lausuntokierroksella 3.11.–15.12.2025. Lausuntoja pyydettiin lausuntopalvelu.fi-palvelussa.

2. Lausunnonantajat

Lausuntoja saatiin yhteensä 45 kappaletta. Suurin osa lausunnonantajista antoi lausuntonsa lausuntopalvelu.fi-palvelun kautta. Lausunnon antoivat Etelä-Karjalan hyvinvointialue, Pohjois-Savon hyvinvointialue (lastenpsykiatrian klinikka), KYS (Lasten ja nuorten oikeuspsykiatrian tutkimusyksikkö), Kainuun hyvinvointialue, Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue (Barnahus-hanke), Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue (OYS, Lastenpsykiatrian osaamiskeskus, Lasten ja nuorten oikeuspsykiatrian yksikkö), HUS-yhtymä (HUS lasten ja nuorten oikeuspsykologian yksikkö), Varsinais-Suomen hyvinvointialue, Vantaan ja Keravan hyvinvointialue (Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen toimiala), Keski-Suomen hyvinvointialue, Pirkanmaan hyvinvointialue (lastenpsykiatrian vastuualue, Lasten oikeuspsykiatrian yksikkö), Helsingin kaupunki (Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala) Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue, Opetushallitus, sisäministeriö (poliisiosasto), Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL), Yhdenvertaisuusvaltuutettu, Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskus, opetus- ja kulttuuriministeriö, Poliisihallitus, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira), Lapsiasiavaltuutetun toimisto, oikeusministeriö, Rajavartiolaitos, valtiovarainministeriö, Ahvenanmaan maakunnan hallitus, ACElife-tutkimushanke, Itä-Suomen yliopisto (Oikeuspsykologian oppiaine), HEUNI (YK:n yhteydessä toimiva Euroopan kriminaalipolitiikan instituutti), Helsingin käräjäoikeus, Syyttäjälaitos, Oulun käräjäoikeus, käräjäoikeuksien lapsiasioiden vastuutuomariverkosto, Pirkanmaan käräjäoikeus, Talentia, Ensi- ja turvakotien liitto ry, tukikeskus Varjo (Eron jälkeisen väkivallan ja vainon valtakunnallinen asiantuntijayksikkö/ Viola ry ja Oulun ensi- ja turvakoti), Pelastakaa Lapset ry, Suomen Lääkäriliitto, Lastensuojelun Keskusliitto, Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer ry, Tehy ry, Suomen Lastenpsykiatriyhdistys, Suomen Psykologiliitto sekä yksi yksityishenkilö.

3. Lausuntopalaute pykälittäin

Lain nimeke

Esitysluonnoksessa ehdotettiin, että lain nimike olisi ”laki lapsiin liittyvien rikosepäilyjen selvittämisessä avustavista sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköistä”.

Useissa lausunnoissa tuotiin esille, että ehdotetussa lain nimikkeessä ei näy lain soveltamisalan laajentaminen koskemaan myös vaativien huoltoriitojen selvittämistä. Lausijat esittivät, että mikäli vaativien huoltoriitojen selvittäminen on tarkoitus sisällyttää lain soveltamisalaan, olisi sen näyttävä lain nimessä. Ensi- ja turvakotien liitto ehdotti lausunnossaan lain nimekkeeksi ”Laki lapsiin liittyvien rikosepäilyjen ja huoltoriitojen selvittämisessä avustavista sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköistä” ja yksityishenkilönä annetussa lausunnossa ehdotettiin nimeä ”Laki lapsiin liittyvien vaativien asioiden selvittämisessä avustavista sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköistä (ns. Selvittämislaki)”. Lisäksi Varsinais-Suomen hyvinvointialueen lausunnossa tuotiin esille, että sanan ”yksikkö” käyttäminen viittaa vahvasti fyysiseen tai organisatoriseen yksikköön, vaikka toiminta on jakautunut eri palveluihin. Ehdotuksen mukaan tulisi käyttää jatkossakin termiä ”selvittämisen järjestäminen”.

1 § Soveltamisala

Esitysluonnoksessa ehdotettiin, että laissa säädettäisiin sosiaali- ja terveydenhuollossa toimivista yksiköistä, jotka avustavat esitutkintaviranomaisia, syyttäjää ja tuomioistuimia lapsiin liittyvien rikosten selvittämisessä sekä tuomioistuimia erityisen vaativien huoltoriitojen selvittämisessä.

Laissa lapsella tarkoitettaisiin alle 18-vuotiasta henkilöä.

Lausunnonantajat kannattivat laajalti sitä, että toisin kuin voimassa oleva laki, ehdotettu laki koskisi muitakin rikoksia kuin seksuaali- ja pahoinpitelyrikoksia. Samoin kannatettiin hyvin yleisesti sitä, että ehdotettua lakia sovellettaisiin aina myös 16–17-vuotiaisiin sekä tietyiltä osin myös rikoksesta epäiltyihin lapsiin ja lapsiin, joita on tarpeen kuulla rikoksen todistajana. KYS kuitenkin lausui, että ehdotetut soveltamisalan laajennukset toisivat yksiköiden työntekijöille merkittävän lisäkoulutustarpeen.

Lausunnon antanut yksityishenkilö katsoi, että lain esitöissä olisi välttämätöntä tuoda esille, että lapsen kuuleminen yksikössä on mahdollista myös, kun alle 15-vuotiasta epäillään rikollisesta teosta. Lausunnossa katsottiin myös, että ehdotetun lain soveltamisala lapsen kuulemiseen ja muiden toimenpiteiden tarpeellisuuden arviointiin liittyen olisi perusteltua sitoa käsillä olevan epäillyn rikoksen tai rikollisen teon rangaistavuuteen.

KYSin, Oulun käräjäoikeuden, Itä-Suomen yliopiston ja yksityishenkilön lausunnossa pohdittiin, miten pystytään varmistamaan yksikön asiantuntijoiden objektiivisuus, jos samassa yksikössä tutkitaan tapausta, jossa on eri asemassa olevia lapsia.

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue lausui, että poliisilla on selkeä tarve haastatteluavulle kehitysvammaisiin aikuisiin kohdistuneiden rikosepäilyissä. Pohjois-Pohjanmaan Barnahus-hanke ehdotti, että yksiköllä olisi mahdollisuus avustaa poliisia muusta syystä erityisen haavoittuvassa

asemassa olevien kuultavien kuulustelun suunnittelemisessa tai toteuttamisessa (esim. aikuiset erityistarpeiset/ kehitysvammaiset). Myös lausunnon antanut yksityishenkilö katsoi, että perusteltuna ei voida pitää luonnoksessa olevaa rajausta kehitysvammaisten ja muistisairaiden aikuisten jättämisestä lain soveltamisalan ulkopuolelle.

Rajavartiolaitos lausui kannattavansa sitä, että yksikön tehtävänä olisi avustaa muitakin esitutkintaviranomaisia kuin poliisia lapsiin liittyvien rikosten selvittämisessä. Rajavartiolaitos kuitenkin huomautti, että Rajavartiolaitoksen rikostorjunnasta annettua lakia (108/2018) on muutettu hiljattain siten, että Rajavartiolaitos on toimivaltainen tutkimaan ihmiskauppaa ilman, että kyseinen teko on tehty osana laittoman maahantulon järjestämistä.

Esitysluonnoksen mukaan yksiköiden tehtävänä olisi myös avustaa tuomioistuimia erityisen vaativien huoltoriitojen selvittämisessä. Tätä ehdotusta koskevaa lausuntopalautetta käsitellään 2 §:n kohdalla.

2 § Yksikön tehtävät

Yleisesti yksikön tehtävistä HEUNI lausui, että yksiköiden tehtäviin olisi lisättävä maininta tutkittuun tietoon nojaaminen ja tieteelliseen tutkimustyöhön osallistuminen. SuPer lausui esittävänsä, että laajasti lasten parissa työskentelevät ruohonjuuritason työntekijät esimerkiksi varhaiskasvatuksessa ja kouluissa saisivat yksiköstä säännöllistä koulutusta ja tukea tunnistaa ja havaita mahdollisen perheväkivallan piirteitä ja näihin neuvon ja tuen hakeminen olisi helppoa ja pystyttäisiin puuttumaan mahdolliseen väkivaltaan perheessä jo varhain. Talentia lausui, että yksiköiden tehtävät vaikuttavat tarkkarajaisilta ja riittävän selkeiltä.

Pykälän 1 kohdan mukaan yksikön tehtävänä olisi sellaisen lapsen kohdalla, jonka epäillään joutuneen rikoksen uhriksi, esitutkintaviranomaisen tai syyttäjän pyynnöstä laatia yhteenveto lasta koskevista tiedoista, jotka ovat olennaisia arvioitaessa, mihin toimiin esitutkinnassa ryhdytään ja kuinka kiireellisesti toimet toteutetaan.

Lausuntopalaute oli jakautunutta sen suhteen, onko yhteenvetojen laatimista perusteltua säätää yksiköiden tehtäväksi vai ei. Ehdotusta kannattivat Pirkanmaan hyvinvointialue, Pohjois-Pohjanmaan Barnahus-hanke, Kainuun hyvinvointialue ja Pelastakaa Lapset. Yksikön työntekijän asiantuntijuus nähtiin tarpeellisena yhteenvetoja laadittaessa, koska tehtävässä on oleellista ymmärtää hypoteesiajattelu sekä lapsen haastateltavuuteen liittyvät seikat. Tehtävän säätämistä yksiköille puoltavat lausuntopalautteen mukaan myös yhdenmukaisuus, yksiköiden valmis osaaminen ja tiedonsaantioikeuden pysyminen rajattuna.

Osa lausunnonantajista puolestaan katsoi, että yhteenvetojen laatimista ei tulisi säätää yksiköiden tehtäväksi muun muassa sen vuoksi, että sosiaalihuollon tiedot ovat valtaosassa tapauksista poliisin ja syyttäjän päätöksenteon kannalta keskeisimmät ja yhteenvetojen laatiminen voi ruuhkauttaa yksiköiden työskentelyä. Kielteisesti ehdotukseen suhtautuivat HUS-yhtymä, Varsinais-Suomen hyvinvointialue, KYS, Vantaan ja Keravan hyvinvointialue, HEUNI ja Itä-Suomen yliopisto. Poliisihallitus lausui pitävänsä tärkeänä, että jos lapsen taustatietoyhteenvetojen tekeminen säädetään yksiköiden tehtäväksi, yksiköiden henkilöstölle turvataan tosiasiallinen mahdollisuus ja riittävät henkilöresurssit suorittaa tämä uusi tehtävä.

THL lausui pitävänsä riskinä, että säännöksen muotoilu rajaa esikäsittelyyn osallistumisen pelkästään yhteenvedon laatimiseksi jättäen ulkopuolelle ilman yhteenvedon laatimista tapahtuvan tilanteen arvioinnin. ACElife-tutkimushanke lausui samasta asiasta ja näki tarpeelliseksi, että yhteenvedoa koskevaa sääntelyä laajennettaisiin koskemaan yhteenvedon laatimisen lisäksi myös muuta esikäsittelyssä tarvittavaa asiantuntija-apua.

Yksityishenkilö lausui, että yhteenvedon laatiminen vain sellaisesta lapsesta, jonka epäillään joutuneen rikoksen uhriksi, ei ole perusteltu. ACElife-tutkimushanke puolestaan lausui, että lakiluonnoksessa on hyvin huomioitu se, että yhteenvedon tekeminen ja siihen liittyvä tiedonsaantioikeus on rajattu vain epäilyihin uhreihin eikä todistajiin tai epäilyihin.

Pykälän 2 kohdan mukaan yksikön tehtävänä olisi sellaisen lapsen kohdalla, jonka epäillään joutuneen rikoksen uhriksi, jota epäillään rikoksesta tai jota on tarpeen kuulla rikoksen todistajana, esitutkintaviranomaisen, syyttäjän tai tuomioistuimen pyynnöstä tehdä lapsesta tutkimus tai mainitun viranomaisen pyynnöstä avustaa lapsen kuulustelun suunnittelemisessa tai toteuttamisessa.

Poliisihallitus lausui, että ehdotus parantaisi lasten oikeusturvaa ja lisäisi lasten välistä yhdenvertaisuutta, sillä aiempaa useammalla lapsella (myös epäillyillä ja todistajilla) olisi muutoksen myötä pääsy yksiköiden asiantuntijapalveluiden piiriin. KYS puolestaan lausui, ettei rikoksesta epäillyn lapsen kuulemiseksi ole käytettävissä riittävällä tieteellisellä tutkimusnäytöllä varmistettua oikeuspsykologista haastattelumenetelmää eikä rikoksesta epäiltyjen lasten haastattelun luotettavuuden arviota olisi mahdollista tehdä yksikössä.

HUS-yhtymä lausui pitävänsä myönteisenä, että lakiin on kirjattu yksiköiden tehtäväksi myös kuulustelun suunnittelussa ja toteuttamisessa avustaminen.

Pirkanmaan hyvinvointialue lausui, että yksikön tehtäväksi annettu ”tutkimus” olisi tarpeen määritellä tarkemmin siten, että ainakin esityksen perusteluissa olisi määritelty mitä tutkimukset sisältävät, jättäen kuitenkin liikkumavaraa toiminnan kehittämiseksi. Pirkanmaan hyvinvointialue pohti lausunnossaan sitä, pitääkö jokaisessa yksikössä olla somaattista osaamista ja järjestää somaattiset tutkimukset. HUS-yhtymä lausui, että somaattiset tutkimukset tulee mainita lakitekstissä ja että lain perusteluissa tulee täsmentää, millaiset somaattiset tutkimukset kuuluvat yksiköiden tehtäviin ja valtion varoista korvattavan toiminnan piiriin ja millaiset puolestaan kuuluvat hyvinvointialueiden yleisen palvelujärjestelmän vastuulle. Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue lausui, että somaattiseen terveystarkastukseen liittyvissä asioissa toivotaan yhteistyötä OiPsy-yksikön ja hyvinvointialueen terveystarkastuspalveluiden kesken. Lausunnon antanut yksityishenkilö lausui olevan välttämätöntä, että somaattisten tutkimusten tekeminen määriteltäisiin mahdollisimman selkeästi ja yhdessä paikassa tapahtuvaksi riippumatta lapsen asemasta.

Pirkanmaan hyvinvointialue lausui, että säännöskohtaisissa perusteluissa haitan arvioiden osalta jää epäselväksi, tarkoitetaanko haitan arviolla sekä yksilöllistä että teoreettista haitan arviota. Tähän asti yksiköissä on tehty pääasiassa teoreettisia haitan arvioita, lukuun ottamatta TAYSin yksikköä, jossa on tarvittaessa tehty myös yksilöllisiä haitanarviota. Varsinais-Suomen hyvinvointialue totesi, että psyykkisen haitan arvio (muu kuin teoreettinen) jäänee edelleen

lastenpsykiatrian yksiköiden tehtäväksi. HUS-yhtymä lausui, että lapsen henkilökohtainen tutkiminen haitanarvion laatimiseksi ei ole tarkoituksenmukaista eikä lapsen edun mukaista. Suomen Lastenpsykiatriyhdistys lausui, että yksilöllinen psyykkisen haitan arviointi edellyttää lastenpsykiatriasta diagnostiikkaa eikä lääkäriresurssin lisääminen kuitenkaan sisälly perustelutekstissä yksiköiden resurssitarpeen arviointiin.

Myös Suomen Psykologiliitto nosti haitan arviot lausunnossaan esille ja katsoi, että yksiköiden tehtäväksi tulisi säätää yksilöllisen psyykkisen haitan arviointi tilanteissa, joissa haitan arvioinnin tekeminen muualla terveydenhuollossa ei ole ensisijainen vaihtoehto lapsen edun tai tutkinnallisten syiden vuoksi, sekä tarjota muille lasten ja nuorten haitan arviointia tekeville ammattilaisille konsultaatiota ja ohjantaa. Myös Itä-Suomen yliopisto lausui, että yksilöllisten haitan arviointien tulisi näkyä lakitekstissä, ja Tukikeskus Varjo lausui, että psyykkisen haitan arviointia tulisi avata enemmän.

THL lausui, että somaattisten tutkimusten ja haitanarvion erillisyyttä tulisi vielä selkiyttää hallituksen esityksen perusteluissa.

Pykälän 3 kohdan mukaan yksikön tehtävänä olisi antaa esitutkintaviranomaiselle, syyttäjälle tai tuomioistuimelle tämän pyynnöstä lausunto 2 kohdassa tarkoitetun tutkimuksen perusteella tai muutoin rikoksen selvittämiseksi.

Poliisihallitus lausui, että muutos parantaisi lasten oikeusturvaa ja lisäisi lasten välistä yhdenvertaisuutta, sillä aiempaa useammalla lapsella (myös epäillyillä ja todistajilla) olisi muutoksen myötä pääsy yksiköiden asiantuntijapalveluiden piiriin. Toisaalta Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue lausui toivovansa, että laissa suljettaisiin pois todistajan ja epäillyn asemassa olevan lapsen kuulustelukertomuksen laajan luotettavuuden arviointi lapsen taustatietojen pohjalta, varsinkin kun laki ei tulisi myöskään sallimaan heidän osaltaan tiedonsaantioikeutta yksikölle.

Pirkanmaan hyvinvointialue lausui, että ilmaisu lausunnon antamisesta ”muutoin rikoksen selvittämiseksi” vaatii lisäselvennystä.

Pykälän 4 kohdan mukaan yksikön tehtävänä olisi antaa 2 kohdassa tarkoitetulle lapselle ja hänen huoltajilleen ensivaiheen psykososiaalista tukea.

KYS, Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue, Vantaan ja Keravan hyvinvointialue, Syyttäjälaitos ja Suomen Psykologiliitto lausuiivat kannattavansa ehdotusta.

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue lausui, että esityksessä tulisi määritellä tarkemmin, mitä tuki voisi pitää sisällään ja mitä ei. Myös Suomen Lastenpsykiatriyhdistys lausui, että ensivaiheen psykososiaalisessa tuessa ensivaihe ei käsitteenä ole aivan selkeä.

Poliisihallitus lausui olevan erittäin tärkeää, että hyvinvointialueilla on määritelty, miten peruspalveluissa turvataan psykososiaalinen tuki sen tarpeessa oleville lapsille. Helsingin kaupunki lausui kannattavansa yksikön tarjoamaa ensivaiheen psyykkistä tukea lapselle ja perheelle tilanteissa, joissa lapsi on kohdannut väkivaltaa ja asia on edennyt poliisitutkintaan. Pirkanmaan hyvinvointialue lausui, että psykososiaalisen tuen piirissä tulee olla kaikkien niiden perheiden, joihin liittyen poliisi virka-apupyynnöllä pyytää tutkimusta, eli myös niiden lasten, joista

poliisi pyytää yhteenvetoa. Pohjois-Savon hyvinvointialue huomautti, että yksikössä annettava ensivaiheen psykososiaalinen tuki koskee vain pientä osaa tutkittavista lapsista. Etelä-Karjalan hyvinvointialue lausui, että ei ole tasa-arvoista eikä lapsiystävällistä, jos ensivaiheen psykososiaalista tukea annetaan vain yksiköissä. Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue lausui, että ensivaiheen psykososiaalisen tuen rahoitusta tulee suunnata myös hyvinvointialueille korvamerkittynä lapsen hoitamiseen ja esim. koulutukseen traumaosaamisessa alueen ammattilaisille. Ensi- ja turvakotien liitto ehdotti, että yksikön tehtäviin lisättäisiin myös eteenpäin ohjaus yksikön oman työvaiheen päätyttyä.

Keski-Suomen hyvinvointialue lausui, että olisi hyvä selvittää, onko kyseinen tehtävä tosiasiallisesti toteutettavissa tilanteessa, jossa yksikön tehtävä ensisijaisesti on avustaa esitutkintaviranomaisia, syyttäjää ja tuomioistuimia lapsiin liittyvien rikosten ja erityisen vaativien huoltoriitojen selvittämisessä.

Varsinais-Suomen hyvinvointialue lausui, että psykososiaalista tukea annetaan myös epäillyn ja uhrin asemassa oleville, mutta heidän osaltaan taustatiedot puuttuvat, mikä rajaa mahdollisuuksia arvioida tarvittavan tuen määrää ja laatua. Myös HUS-yhtymä kiinnitti lausunnossaan huomiota siihen, että yksiköllä ei olisi oikeutta saada lasta koskevia tietoja ensivaiheen psykososiaalisen tuen antamiseksi. Yksityishenkilö lausui, että psykososiaalista tukea tulisi antaa myös epäillyn ja todistajan asemassa oleville lapsille.

HUS-yhtymä huomautti, että lakiehdotuksen nykyinen muotoilu tuen antamisesta lapsen "huoltajille" on suppea ja ei kata tilanteita, joissa lapsi asuu muualla kuin biologisten vanhempiansa luona.

Valvira lausui, että jää epäselväksi, mikä on terveydenhuoltolain 50 b §:n suhde ehdotettuun 4 kohtaan. Lain jatkovalmistelussa tulisi tarkentaa myös, mikä on ehdotetun 4 kohdan suhde ns. terapiatakuuseen (terveydenhuoltolain 53 §:n 1 momentti ja sosiaalihuoltolain 25 a §:n 2 momentti), ja mikä on 4 kohdan suhde terveydenhuoltolain 27 §:n 1 momentin 1 kohtaan ja sosiaalihuoltolain 25 §:n 2 momentin sekä terveydenhuoltolain 40 §:n 1 momentin 3 kohtaan, joissa säädetään myös psykososiaalisesta tuesta.

Pykälän 5 kohdan mukaan yksikön tehtävänä olisi tuomioistuimen pyynnöstä selvittää erityisen vaativissa huoltoriidoissa, miten lapsi kokee seikat, joilla on merkitystä arvioitaessa lapsen huoltoon, asumiseen ja tapaamisoikeuteen liittyviä järjestelyjä, ja laatia selvityksen perusteella tuomioistuimelle asiasta lausunto tuomioistuimen asettamassa määräajassa; selvityksen tekemisessä on noudatettava, mitä lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain (361/1983) 11 §:n 2 momentissa säädetään.

Ehdotusta kannattivat kokonaan tai ainakin osittain opetus- ja kulttuuriministeriö, THL, yhdenvertaisuusvaltuutettu, Etelä-Karjalan hyvinvointialue, Helsingin kaupunki, Kainuun hyvinvointialue, Keski-Suomen hyvinvointialue, Vantaan ja Keravan hyvinvointialue, Pirkanmaan käräjäoikeus ja Talentia. Monissa lausunnoissa tuli kuitenkin esiin se, että on vaikea määritellä, milloin huoltoriita on erityisen vaativa.

Ehdotusta puolestaan pitivät ongelmallisena Poliisihallitus, Syyttäjälaitos, HUS-yhtymä, KYS, Pirkanmaan hyvinvointialue, Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue, Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen Barnahus-hanke, Varsinais-Suomen hyvinvointialue, Helsingin käräjäoikeus, Oulun käräjäoikeus, käräjäoikeuksien lapsiasioiden vastuutuumariverkosto, HEUNI, Itä-Suomen yliopisto ja lausunnon antanut yksityishenkilö. Esitysluonnoksessa ollutta arviota (yhteensä noin 20 tapausta vuodessa) pidettiin monissa lausunnoissa liian matalana. Yksikön tekemän selvityksen suhdetta lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetussa laissa tarkoitettuun olosuhdeselvitykseen pidettiin epäselvänä. Toistuvien haastattelujen nähtiin muodostavan riski lapsen kertomuksen luotettavuudelle ja voivan tarpeettomasti kuormittaa lasta. Pohdittiin, miten luotettavasti kuuleminen on mahdollista toteuttaa pitkään jatkuneissa riitaisissa tilanteissa. Huoltoriitojen selvittämisen pelättiin myös ruuhkauttavan yksiköiden työskentelyä.

Ensi- ja turvakotien liitto ja Lastensuojelun keskusliitto huomauttivat, että uusi tehtävä lisää yksiköiden työkuormaa, jolloin sen toteuttaminen edellyttää vaikutusten arviointia, selkeitä linjauksia ja resursointia.

Oikeusministeriö piti myönteisenä sitä, että moniammatillisten yksiköiden asiantuntemusta voitaisiin käyttää apuna myös vaativissa lapsenhuoltoasioissa mutta katsoi kuitenkin, että säännöksessä tarkoitettu selvitys jää hyvin irralliseksi suhteessa lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetussa laissa säädettyyn menettelyyn ja erityisesti mainitun lain 16 §:ssä tarkoitettuun hyvinvointialueen selvitykseen. Lisäksi ehdotetun säännöksen sanamuoto on myös varsin rajoittava sen suhteen, mitä yksiköltä voi pyytää ja mitä lapsen ”kuulemisessa” olisi selvitettävä.

HUS, Pirkanmaan hyvinvointialue, Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen Barnahus-hanke ja HEUNI ehdottivat, että yksiköillä olisi koulutus- ja konsultaatiovastuuta erityisen vaativissa huoltoriidoissa mutta yksiköt eivät itse aktiivisesti kuulisi lapsia. Tämä vahvistaisi osaamista läpi koko kentän. Tukikeskus Varjo ehdotti, että lapsen kuuleminen yksikössä voisi olla osa sosiaalitoimen tekemään selvitystyötä, ja myös Helsingin käräjäoikeus ehdotti tätä pohdittavaksi.

Pykälän 6 kohdan mukaan yksikön tehtävänä olisi tarjota muille lasten kanssa työskenteleville tahoille koulutusta ja neuvontaa lapseen kohdistuvan väkivallan tunnistamisesta ja siihen puuttumisesta.

HUS-yhtymä, Etelä-Karjalan hyvinvointialue, Kainuun hyvinvointialue, Pohjois-Savon hyvinvointialue, Syyttäjälaitos, yhdenvertaisuusvaltuutettu, Suomen Lastenpsykiatriyhdistys, Suomen Psykologiliitto ja Tehy kannattivat ehdotusta. Pirkanmaan hyvinvointialue lausui, että laissa olisi tärkeää nostaa esiin yksiköistä tehtävä konsultaatiotyöskentely ja sen kehittäminen yhtenä keskeisenä työskentelyn muotona, jota olisi syytä valtakunnallisesti myös koordinoita ja yhdenmukaistaa.

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen Barnahus-hanke ehdotti, että yksikön tehtäväksi säädettäisiin antaa ”koulutusta ja neuvontaa lapseen kohdistuvan väkivallan tunnistamisesta ja siihen puuttumisesta sekä esimerkiksi rikosprosessiin, esitutkinnanaikaiseen työskentelyyn ja monialaiseen yhteistyöhön liittyen.”

Poliisihallitus huomautti, että säännöksessä ei ole huomioitu sitä lain soveltamisalan muutosta, että ehdotettua lakia sovellettaisiin myös muihin rikoksiin kuin seksuaali- ja pahoinpitelyrikoksiin ja ei vain lapsiin kohdistuneisiin rikoksiin epäiltyihin rikoksiin vaan myös muihin lapsiin liittyviin rikosepäilyihin. Loogista olisi, että myös yksikön tehtäväksi säädetty koulutus ja neuvonta olisi rikoslajineutraalia sekä neutraalia lapsen prosessuaalisen aseman suhteen, vaikka painotus olisikin lapsiin kohdistuvassa väkivallassa.

3 § Moniammatillinen asiantuntijaryhmä

Esitysluonnoksessa ehdotettiin, että 2 §:n 1 kohdassa tarkoitettua yhteenvetoa saataisiin esitutkintaviranomaisen tai syyttäjän aloitteesta käsitellä yksikön, esitutkintaviranomaisen, syyttäjän ja lastensuojelun edustajien (moniammatillinen asiantuntijaryhmä) kesken sen arvioimiseksi: 1) millä eri viranomaisten toimenpiteillä voidaan parhaiten edistää lapsen edun toteutumista; 2) voidaanko lasta kuulla mahdollisessa esitutkinnassa, ja jos voidaan, mitä kuulemisessa tulisi ottaa huomioon.

Moniammatillisessa asiantuntijaryhmässä saataisiin salassapitosäännösten estämättä vaihtaa tietoja lapsen ja hänen perheensä olosuhteista, jos se on välttämätöntä 1 momentissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi, sekä käyttää 2 §:n 1 kohdassa tarkoitetusta yhteenvedosta ilmeneviä tietoja moniammatilliseen asiantuntijaryhmään kuuluvien viranomaisten päätöksissä ja muissa toimenpiteissä.

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue, Helsingin kaupunki, Pirkanmaan hyvinvointialue, Suomen Psykologiliitto, Suomen Lastenpsykiatriyhdistys, Tehy, Keski-Suomen hyvinvointialue, Vantaan ja Keravan hyvinvointialue, Itä-Suomen yliopisto, Poliisihallitus, Lastensuojelun Keskusliitto, HUS-yhtymä, Suomen Lääkäriliitto, THL, lausunnon antanut yksityishenkilö, Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue, Oulun käräjäoikeus, Kainuun hyvinvointialue, Syyttäjälaitos, KYS, Ensi- ja turvakotien liitto, Talentia, yhdenvertaisuusvaltuutettu, ACElife-tutkimushanke, Pelastakaa Lapset ja Pohjois-Savon hyvinvointialue lausuvat kannattavansa ehdotusta. Moniammatillisen yhteistyön vakiinnuttamisen pysyväksi osaksi yksiköiden toimintaa nähtiin olevan keskeistä muun muassa siksi, että viranomaiset voivat toimia koordinoitusti ja lapsen etu toteutuisi parhaalla mahdollisella tavalla. Ehdotuksen nähtiin myös edistävän maantieteellistä yhdenvertaisuutta rikosepäilyjen selvittämisessä ja parantavan ammattilaisten osaamista tunnistaa lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa ja puuttua siihen.

Oikeusministeriö lausui, että kaavailtu 1 momentti on muotoilultaan varsin vaikeaselkoinen ja että sääntelyn selkeyden vuoksi esityksen jatkovalmistelussa on arvioitava ehdotetun 1 momentin jakamista kahdeksi momentiksi siten, että 1 momentissa säädettäisiin pykälän otsikkokin huomioiden moniammatillisesta asiantuntijaryhmästä ja sen kokoonpanosta ja pykälän 2 momentissa asiantuntijaryhmän tehtävistä ja toimivallasta. Oikeusministeriö lausui vastaavasti 2 momentin osalta, että momentti muodostuu vaikeaselkoiseksi ja että perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntö huomioiden esityksen jatkovalmistelussa 2 momentissa ehdotetun sääntelyn erottamista toisistaan esimerkiksi erillisillä momenteilla on syytä arvioida. Lisäksi oikeusministeriö

kiinnitti huomiota 2 momentissa käytettyyn perheen käsitteeseen ja katsoi, että jatkovalmistelussa perheen käsitteen laajuudesta on syytä tehdä selkoa säännöskohtaisissa perusteluissa.

HUS-yhtymä, Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue ja Vantaan ja Keravan hyvinvointialue lausuvat, että asiantuntijaryhmän nimi voi virheellisesti ohjata sosiaalityöntekijää sekoittamaan asiantuntijaryhmää lastensuojelulain 14 § mukaiseen asiantuntijaryhmään.

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue, Tehy ja Lastensuojelun Keskusliitto pitivät tärkeänä sitä, että lastensuojelua moniammatillisissa tapaamisissa edustaisi lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä.

Kuitenkin Pirkanmaan hyvinvointialue, HUS-yhtymä, Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue ja Varsinais-Suomen hyvinvointialue kiinnittivät lausunnoissaan huomiota siihen, että lapsella ei välttämättä ole lastensuojelun asiakkuutta, minkä vuoksi pykälässä olisi parempi käyttää ”lastensuojelun” sijasta esimerkiksi termiä ”sosiaalihuolto”. Etelä-Karjalan hyvinvointialue lausui, että moniammatilliseen asiantuntijaryhmään tulee saada hyvinvointialueen sosiaalihuollon edustaja, joka tuntee hyvin lastensuojelulain ja lastensuojelun palvelut sekä lapsiperhepalvelut kyseisellä alueella.

Suomen Psykologiliitto lausui, että lainsäädäntöön tulisi selkeästi kirjata, minkä ammattialojen edustajat asiantuntijaryhmään tulee lähtökohtaisesti sisällyttää, jotta varmistetaan asiantuntijaryhmän edustavan monitieteistä näkökulmaa käsiteltäviin asioihin.

HUS-yhtymä puolestaan lausui, että lain perusteluissa tulisi nykyistä selkeämmin todeta, että asiantuntijaryhmän kokoonpano voi vaihdella käsiteltävän asian edellyttämän laajuuden tai asiantuntemuksen mukaan. Myös Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue ja Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen Barnahus-hanke lausuvat, että ammatillinen listaus olisi syytä tehdä mahdollisimman väljäksi, jotta poliisilla olisi mahdollisuus kutsua kokoukseen kaikki lapsen asiassa oleelliset tahot. ACElife-tutkimushanke lausui, että joustavuuden ja käytäntöjen kehittämisen kannalta on hyvä, että laissa ei määritellä tiettyä pakollista osallistujajoukkoa tai edellytetä kiinteän asiantuntijaryhmän nimeämistä.

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue ja Varsinais-Suomen hyvinvointialue lausuvat toivovansa, että myös somatiikan lääkäri voisi mahdollisuuksien mukaan osallistua kokoukseen, kuten tälläkin hetkellä joillain alueilla tapahtuu ja on koettu tarpeelliseksi. Tärkeää olisi mainita myös terveydenhuollon edustus moniammatillisessa asiantuntijaryhmässä, sekä somaattisen että psyykkisen puolen.

Tukikeskus Varjo lausui, että moniammatilliseen asiantuntijatyöryhmään on sen näkemyksen mukaan tärkeä sisällyttää asiantuntemusta lähisuhdeväkivallan, pakottavan kontrollin ja eron jälkeisen vainon ilmiöistä.

Ensi- ja turvakotien liitto lausui, että järjestöissä olevan tiedon ja osaamisen hyödyntäminen tulisi turvata moniammatillisissa asiantuntijaryhmissä, milloin tietoa niissä tarvitaan. Moniammatillisen asiantuntijaryhmän tulisi voida täydentyä tarvittavilla ja tapauskohtaisilla asiantuntijoilla lapsen tilanteen mukaisesti. Myös yhdenvertaisuusvaltuutettu lausui, että moniammatillisten asiantuntijaryhmien kokoonpanossa voisi viranomaisten lisäksi toimia myös väkivaltatyöhön erikoistunut järjestön edustaja.

Suomen Lastenpsykiatriyhdistys lausui, että monialaiseen tiedonvaihtoon liittyvät kysymykset ovat monimutkaisia ja riskinä on, että asiakirjoihin ja niiden sisältämien sensitiivisten tietojen käyttöön liittyvät kysymykset jäävät edelleen täsmentymättömiksi. Valvira lausui, että koska yhteenvedon käsittelyyn ei voi esityksen mukaan osallistua terveydenhuollon edustajaa, tulisi Valviran käsityksen mukaan yhteenvedoa koskevien tietojen antamisesta terveydenhuollolle säätää erikseen 4 §:ssä.

HUS-yhtymä kiinnitti huomiota siihen, että perusteluteksteissä todetaan, että yksikön laatimassa yhteenvedossa on kyse esitutkintaa tai syyteharkintaa varten laaditusta asiakirjasta, joten esitutkintaviranomainen vastaa sen säilyttämisestä ja päättää sen julkisuudesta. Mikäli yhteenvedosta ilmeneviä tietoja käytetään kuitenkin muun viranomaisen kuin poliisin päätöksenteossa, voidaan tämä tulkita myös siten, että olennaisesti päätöksentekoon vaikuttavana asiakirjana yhteenvedon tulisi olla asianosaisjulkinen, mikä voi aiheuttaa ongelmatilanteita.

ACElife-tutkimushanke lausui, että lakiesityksessä olisi tarpeen todeta myös se, että yhteenvedon saisi toimittaa sen valmistuttua lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle riippumatta siitä, järjestetäänkö tilanteessa moniammatillisen asiantuntijaryhmän kokoontumista vai ei.

Varsinais-Suomen hyvinvointialue lausui, että tietojensaannin pitää olla oikea-aikaista ja ripeää.

THL ja ACElife-tutkimushanke lausuivat, että yhteenvedoon koottavien sosiaali- ja terveydenhuollon tietojen lisäksi olennaisia lapsen ja perheen olosuhteita koskevia tietoja ovat myös poliisilla olevat tiedot perhettä koskevista aiemmista rikosepäilyistä ja poliisin toimenpiteistä.

Yksityishenkilö lausui, että lasten yhdenvertaisen kohtelun varmistamiseksi sääntelyssä olisi välttämätöntä olla kriteerit sille, miten ratkaistaan asian vieminen moniammatilliseen asiantuntijaryhmään.

4 § Oikeus saada ja antaa tietoja

Esitysluonnoksessa ehdotettiin, että yksiköllä olisi oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä lasta koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä 2 §:n 1—3 tai 5 kohdassa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi: 1) viranomaiselta ja muulta julkisoikeudelliselta yhteisöltä; 2) opetuksen ja koulutuksen järjestäjältä sekä varhaiskasvatuksen järjestäjältä ja tuottajalta; 3) sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain (703/2023) 3 §:n 11 kohdassa tarkoitettulta palvelunantajalta.

Tiedonsaantioikeus ei koskisi sellaista lasta koskevia tietoja, jota epäillään rikoksesta tai jota on tarpeen kuulla rikoksen todistajana.

Yksikkö saisi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa 2 §:n 1 kohdassa tarkoitettua yhteenvedon laatimista tai 2 §:n 2 kohdassa tarkoitettua tutkimuksen tekemistä pyytäneelle viranomaiselle yhteenvedoa laadittaessa tai tutkimusta tehtäessä kertyneet tiedot lapsesta. Lisäksi yksikkö saisi salassapitosäännösten estämättä toimittaa tutkimuksen aikana kertyneet, lapsen sosiaali- ja

terveydenhuollon järjestämistä koskevat tiedot taholle, joka vastaa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä lapselle, jos tiedot ovat välttämättömiä lapsen tarvitsemien sosiaali- ja terveystietojen järjestämiseksi.

Lausunnoissa pidettiin yleisesti hyvänä sitä, että yksiköiden tiedonsaantioikeudet olisivat jatkossakin laajat. HUS-yhtymä lausui olevan tärkeää varmistaa, että yksiköillä on myös tosiasialliset edellytykset hyödyntää näitä tiedonsaantioikeuksia käytännössä. Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue toivoi esitykseen mainintaa siitä, että yksiköillä olisi oikeus päästä katsomaan lapseen liittyviä tietoja sähköisiä palveluita apuna käyttäen (esim. hyvinvointialueen yhteiset sotejärjestelmät, UNA Tilannekuva) sekä terveydenhuollon että sosiaalihuollon osalta.

THL:n kannatti ratkaisua, jonka mukaan yksiköillä on laaja tiedonsaantioikeus terveystietoihin, mutta tietoja ei sellaisenaan tule luovuttaa poliisille, vaan poliisilla on oikeus ainoastaan yhteenvedoon tai lausuntoon. Lapsiasiavaltuutettu katsoi, että esitysluonnoksessa tulisi vähintäänkin esimerkinomaisesti selvittää, mitä ja missä laajuudessa tietoja välitetty poliisille OiPsy-yksikön laatimassa yhteenvedossa.

THL, Poliisihallitus, Oulun käräjäoikeus ja ACElife-tutkimushanke kannattivat sitä, että yksikön tiedonsaantioikeus ei koskisi rikoksesta epäiltyjä lapsia tai lapsia, joita kuullaan rikoksen todistajana. HUS, KYS, Pirkanmaan hyvinvointialue, Pohjois-Savon hyvinvointialue, Suomen Lastenpsykiatriyhdistys ja lausunnon antanut yksityishenkilö puolestaan katsoivat, että tiedonsaantioikeuden tulisi kattaa myös epäillyn ja todistajan asemassa olevat lapset.

HUS-yhtymä lausui pitävänsä erittäin myönteisenä, että lakiehdotus laajentaa yksiköiden mahdollisuuksia luovuttaa tietoja lapsen edun turvaamiseksi. Myös Suomen Lääkäriliitto lausui, että tiedonanto-oikeus lapsen jatkohoidosta ja -palveluista vastaaville tahoille on lapsen tarvitseman tuen varmistamiseksi aiheellista. Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue kuitenkin lausui, että esityksessä olisi selkiytettävä, millaiset seikat ovat välttämättömiä, ja että laissa olisi hyvä puhua "välttämättömien" tietojen sijaan "oleellisista" tiedoista, joita voitaisiin toimittaa sekä hoidon aloittamiseksi (=järjestämiseksi) sekä myös olemassa olevan hoitosuhteen aikana.

Oikeusministeriö huomautti lausunnossaan, että tietojen luovuttamista koskevaa säännöstä ei ole sidottu vaatimukseen tietojen välttämättömyydestä tai tarpeellisuudesta. Oikeusministeriön mukaan esityksen jatkovalmistelussa on lisäksi arvioitava, onko 4 §:ssä perusteltua säätää siitä, että yksikkö saa 4 §:n 3 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa salassapitosäännösten estämättä luovuttaa tietoja nimenomaan pyynnöstä tai oma-aloitteisesti.

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen Barnahus-hanke lausui, että yksikön esitutkintaa varten laatima materiaali on esitutkintamateriaalina selkeä. Huomioitavaa on, että myös yksiköiden tietojensaanti on rajallista (rikosepäilyn selvittämisen kannalta olennaiset tiedot), minkä johdosta yksikön kokoamien tietojen voidaan ajatella kuuluvan säilytettäväksi poliisissa. Tämä mahdollistaa ainakin suurimman osan materiaalista ns. uusiokäytön esimerkiksi niissä tilanteissa, kun tapaus tulee yksikköön uudelleen.

Toisaalta Pohjois-Savon hyvinvointialue lausui, että ehdotus siitä, etteivät yksiköt jatkossa enää säilyttäisi tuottamia lausuntoja, vaatii nyt perusteluissa esitettyä laajempaa tarkastelua, jossa tulisi huomioida yksiköiden asiantuntijoiden näkemys ja yksiköiden toiminnan tarpeet. Varsinais-

Suomen hyvinvointialue lausui kannattavansa ehdottomasti tarkempaa sääntelyä kerättyjen tietojen säilytyksestä, säilytysajasta ja - paikasta. Tutkinta tulisi määritellä päättyneeksi silloin, kun asia on lainvoimaisella tuomioistuimen päätöksellä ratkaistu, eikä muutoksenhakumahdollisuutta enää ole. Pirkanmaan hyvinvointialue halusi selvennettävän, milloin tutkimukset katsotaan päättyneiksi. Työssä kehittymisen ja työhön perehtymisen kannalta tarpeellisenä ja merkittävänä nähtiin, että yksikössä voitaisiin säilyttää joitakin lausuntoja sekä haastattelutallenteita.

Suomen Psykologiliitto lausui olevan tärkeää, että uudessa laissa määritellään tietojen säilyttämisaika. Itä-Suomen yliopisto lausui olevan ongelmallista, ettei asiantuntijalausunnon ja tutkimusaineiston säilyttämisestä ole säädetty tarkkaan ottaen tyhjentävästi missään. Lausunto ja sen liitteet ovat luonnollisesti poliisille toimitettuina esitutkintamateriaalia. Tutkimusyksiköiden tekemän selvityksen pohjana olleen aineiston säilyttäminen ei kuitenkaan määräydy esitutkintalain perusteella vaan sitä koskee hyvinvointialueita sääntelevä lainsäädäntö.

Valvira lausui, että pykäläluonnoksen 3 momentin mukaan yksikkö saisi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa 2 §:n 1 kohdassa tarkoitetun yhteenvedon laatimista tai 2 §:n 2 kohdassa tarkoitetun tutkimuksen tekemistä pyytäneelle viranomaiselle yhteenvedoa laadittaessa tai tutkimusta tehtäessä kertyneet tiedot lapsesta. Kuitenkin sivulla 46 kolmannessa kappaleessa todetaan 2 §:n perusteluissa, sen 1 kohdassa tarkoitetun yhteenvedon laatimiseksi kerättyjen henkilötietojen osalta, että yksiköiden olisi tuhostava ne sen jälkeen, kun yhteenvedo on valmistunut ja että alkuperäiset tiedot ovat tarvittaessa saatavissa niissä rekistereissä, joista ne on alun perin kerätty. Valvira toteaa, että 4 §:n 3 momentti ja 2 §:n 1 kohdan perusteluista todettu vaikuttavat olevan osin ristiriidassa yhteenvedon laatimisessa kertyneiden tietojen tuhoamisen ja luovuttamisen osalta. Asiaa tulisi tarkentaa lain jatkovalmistelussa.

Osassa lausuntoja kiinnitettiin huomiota siihen, että jos yksiköissä ei voitaisi säilyttää aineistoa ja ennen kaikkea asiantuntijalausuntoja, olisi yksiköiden työntekijöiden hyvin vaikeaa toimia oikeudessa asiantuntijoina, mikä on joissain tapauksissa hyvinkin merkityksellinen osa yksiköiden työtä. Asiasta lausuivat ainakin HUS-yhtymä, KYS, Pohjois-Savon hyvinvointialue, HEUNI, Suomen Lastenpsykiatriyhdistys ja Suomen Psykologiliitto.

5 § Yksikön henkilöstöä sekä toimitiloja ja toimintavälineitä koskevat vaatimukset

Esitysluonnoksessa ehdotettiin, että yksikön henkilöstöä sekä toimitiloja ja toimintavälineitä koskevista vaatimuksista säädettäisiin sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 8 §:n 2 momentissa ja henkilöstölle järjestettävästä täydennyskoulutuksesta mainitun lain 59 §:ssä.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä siitä, mitkä sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (817/2015) tarkoitetut sosiaalihuollon ammattihenkilöt ja terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994) tarkoitetut terveydenhuollon ammattihenkilöt saavat hoitaa yksikön tehtäviä.

Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskus lausui kannattavansa esitysluonnoksessa kuvattua mahdollisuutta antaa asetuksella tarkempia säännöksiä siitä, mitkä sosiaali- ja terveydenhuollon

ammattihenkilöt saavat hoitaa yksikön tehtäviä. Pirkanmaan hyvinvointialue ja Suomen Psykologiliitto puolestaan lausuivat, että asiasta olisi säädettävä lailla.

Poliisihallitus lausui, että koska yksiköt avustavat esitutkintaviranomaisia epäiltyjen rikosten selvittämisessä ja kyse on esitutkinnasta, haastateltujen/kuulusteltujen lasten eriarvoisuuden välttämiseksi on perusteltua hyödyntää yksiköissä haastateltujen lasten tulkkauksessa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2010/64/EU tarkoitetulla tavalla päteviksi katsottuja oikeustulkkeja. Poliisihallitus katsoo, että tämä olisi myös perusteltua kirjata lain esitöihin, jotta tulkintaeroille ei jäisi tältä osin sijaa.

Muutoin lausunnoissa tuotiin esiin esimerkiksi, että yksiköiden resurssit on turvattava ja että yksiköiden henkilöstön on oltava moniammatillista ja henkilöstöllä on oltava mahdollisuus osallistua täydennyskoulutuksiin.

6 § Työnohjaus

Esitysluonnoksessa ehdotettiin, että yksikön henkilöstölle olisi järjestettävä toimiva työnohjaus.

Talentia, Ensi- ja turvakotien liitto, Tehy, Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskus, Itä-Suomen yliopisto, Suomen Lastenpsykiatriyhdistys, Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue, Kainuun hyvinvointialue, Pirkanmaan hyvinvointialue ja Syyttäjälaitos lausuivat kannattavansa työnohjauksesta säätämistä.

Lausijat totesivat muun muassa, että yksiköiden henkilöstö kohtaa työssään vaativia ja kuormittavia tilanteita ja että säännöllinen, jatkuva, laadukas ja tarkoituksenmukainen työnohjaus tukee henkilöstön jaksamista ja ammattitaidon kehittymistä sekä tukee tutkimusten laadukkuutta ja objektiivisuutta. Pohjois-Savon hyvinvointialue ja Suomen Lääkäriliitto katsoivat, että työnohjausta tulisi järjestää kaikille ammattiryhmille. Tehy ry piti tärkeänä työnohjauksen kirjaamista lakiin ja totesi, että työnohjatukset toteutumista tulee myös seurata.

Muutamat lausunnon antajat ehdottivat myös kielellisiä muutoksia. Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue esitti, että säännös muutettaisiin muotoon ”Yksikön henkilöstölle on järjestettävä tarpeisiin vastaavaa työnohjausta”, ja Varsinais-Suomen hyvinvointialue esitti, että ”toimivan” työnohjauksen sijaan tulisi käyttää käsitettä ”säännöllinen” tai ”riittävä” työnohjaus.

Suomen Psykologiliitto esitti, että lainsäädäntöön tulisi selkeästi kirjata työnohjauksen vähimmäisvaatimukset, sillä pykälään kirjattu ”toimiva työnohjaus” on tulkinnanvarainen ilmaisu. Lausunnossa tuotiin esille, että terveydenhuoltolain vastaavantyyppinen säädös on johtanut käytännön tasolla siihen, ettei työnohjausta monilla hyvinvointialueilla vaativissakaan tehtävissä käytännössä saa, sillä sitä toteutetaan erittäin harvajaksoisesti ja todella suurissa ryhmissä, jolloin se ei lainkaan palvele tarkoitustaan.

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue totesi esityksen olevan osin kannatettava ja ehdotti pykälän tekstiä tiivistettäväksi. Lausunnossa ehdotettiin, että esityksessä ei olisi välttämätöntä nostaa esille työnohjauksen eri muotoja vaan esityksestä poistettaisiin kohta: ”Työnohjausta voitaisiin käytännössä toteuttaa eri tavoin, esimerkiksi yksilö- tai ryhmätyönohjauksena.

Yksilötyönohjauksen järjestäminen voisi olla erityisen tärkeää esimerkiksi tilanteessa, jossa asia kohdistuu erityisen paljon yhteen työntekijään esimerkiksi tapauksen saaman julkisuuden vuoksi.”

HEUNI toi esille lausunnossaan, että kaikilta lapsia kuulevilta ja lausuntoja kirjoittavilta ammattilaisilta olisi vaadittava ajankohtaisen tutkimuspohjan tunteminen ja noudattaminen ja tämä tulisi varmistaa työnohjauksella.

7 § Järjestämisvastuu

Esitysluonnoksessa ehdotettiin, että sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 34 §:ssä tarkoitetun hyvinvointialueen ja HUS-yhtymän olisi järjestettävä ehdotetussa laissa tarkoitetun yksikön palvelut.

Kukin 1 momentissa tarkoitettu hyvinvointialue ja HUS-yhtymä vastaisi yksikön tehtävistä niiden lasten osalta, joilla on kotikuntalain (201/1994) 2 §:ssä tarkoitettu kotikunta sillä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 35 §:ssä tarkoitettulla yhteistyöalueella, jolla kyseinen hyvinvointialue tai HUS-yhtymä sijaitsee. Varsinais-Suomen hyvinvointialue vastaisi yksikön tehtävistä lisäksi niiden lasten osalta, joiden kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta sijaitsee Ahvenanmaan maakunnassa.

Kainuun hyvinvointialue, Keski-Suomen hyvinvointialue, Vantaan ja Keravan hyvinvointialue, Ensi- ja turvakotien liitto ja Suomen Lääkäriliitto lausuivat kannattavansa ehdotusta järjestämisvastuun keskittämistä yliopistollista sairaalaa ylläpitäville hyvinvointialueille ja HUS-yhtymälle.

KYS lausui keskittämisasiasetuksen puoltavan avustavien yksiköiden sijoittumista yliopistosairaaloihin. Pohjois-Savon hyvinvointialue lausui, että nykyisin toiminta on keskitetty keskittämisasiasetuksen mukaisesti yksiköihin, jotka sijoittuvat yliopistosairaaloihin ja niissä hallinnollisesti lastenpsykiatrian klinikoihin, ja että toiminnan sijoittuminen tulisi määritellä laissa tarkemmin nykyistä käytäntöä vastaavasti yliopistosairaaloiden hallinnon alaisena toteutettavaksi ja koordinoitavaksi kaikkien ammattiryhmien osalta. Lastenpsykiatriyhdistys toi esille lausunnossaan, että toiminnan keskittäminen yliopistosairaaloiden hallinnoitavaksi ja koordinoitavaksi on harvinaisen erityisosaamisen säilyttämisen ja edelleen kehittämisen kannalta tärkeää määritellä erikoissairaanhoidon keskittämisasiasetuksen kanssa yhdenmukaisesti.

Toista näkökulmaa esitti Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue (Barnahus-hanke), joka toi esille, että on hyvä, ettei järjestämisvastuuta määritellä lain tasolla automaattisesti yliopistollisten sairaaloiden tai lastenpsykiatrian klinikoiden tehtäväksi, sillä tämä antaa tarvittaessa mahdollisuuden yksiköiden uudelleensijoittumiselle kehittyvien rakenteiden ja muuttuvien tarpeiden kannalta.

Ensi- ja turvakotien liitto kannatti toi esille, että olisi hyvä mahdollistaa jatkossakin satelliittiyksiköiden toiminta, jotka mahdollistavat avun järjestämisen kohtuullisten matkojen päästä.

Useat lausijat toivat esille, että järjestämisvastuun osalta tulisi huomioida tarkemmin tilanteet, joissa lapsen asuinkunta ei ole sama kuin hänen kotikuntansa tai joissa lapsella ei ole lainkaan kotikuntaa. Asiasta lausuivat Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue, Pirkanmaan hyvinvointialue, Valvira, lapsiasiavaltuutetun toimisto, ACElife-tutkimushanke ja Poliisihallitus.

ACElife-tutkimushankkeen asiantuntijat toivat lausunnossaan lisäksi esille, että asuinkunnan mukaisesta määrittelystä olisi tarpeen voida poiketa myös laitostyöskentelyn tai muun varhaisen moniammatillisen yhteistyön tilanteissa. Tämä mahdollistaisi sen, että esimerkiksi poliisilaitoksella fyysisesti työskentelevä yksikön työntekijä voisi rikosilmoituksen tultua avustaa poliisia toimenpiteiden suunnittelussa ja kiireellisyysarvioinnissa, vaikka lapsi asuisikin muualla.

Ahvenanmaan maakunnan hallitus ja Varsinais-Suomen hyvinvointialue kannattivat Ahvenanmaan asemasta säätämistä lain tasolla. Lausunnossaan Varsinais-Suomen hyvinvointialue kuitenkin pohti, onko Ahvenanmaan itsehallinnollinen asema huomioitu riittävästi esimerkiksi tietojensaantioikeuden suhteen ja voiko yksikkö toimia Ahvenanmaan osalta samalla tavalla tietojen pyytämisen ja käsittelyn suhteen. Lisäksi Varsinais-Suomen hyvinvointialue toi esille tarpeen ruotsinkielisen työvoiman tarpeesta ja siitä, että tätä voisi jatkossakin tarvittaessa hankkia ostopalveluna.

Valvira ehdotti tarkennettavaksi, sovelletaanko myös koulutustehtävien hoitamiseen sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annettua lakia (731/2023, valvontalaki).

HUS-yhtymän ja ACElife-tutkimushankkeen lausunnoissa tuotiin esille, että nykyisessä tilanteessa osalla alueista lasta koskevien taustatietojen yhteenvedot on laadittu hyvinvointialueilla joko Barnahus-hankkeen järjestämänä tai hyvinvointialueelta ostettuna. HUS-yhtymä lausui, että esitysluonnoksessa ei ole huomioitu sitä, voisivatko hyvinvointialueet ja HUS-yhtymä sopimukseen perustuen hankkia OiPsy-yksikön tehtäväksi nimettyjä palveluja toiselta hyvinvointialueelta, jolloin kyse olisi kahden hyvinvointialueen välisestä sopimuksesta, eikä palvelujen ostamisesta yksityiseltä palveluntuottajalta. HUSin mukaan olisi perusteltua, että yksikön tehtäväksi säädetty lasta koskevan yhteenvedon laatiminen olisi mahdollista sopimukseen perustuen myös hyvinvointialueen oman työntekijän toimesta vähintäänkin sosiaalitoimen tietojen osalta. Toimintatavan esitettiin olevan kustannusvaikutuksiltaan edullisin tapa, sillä se huomioisi myös hyvinvointialueiden kokoerot, mahdollistaen mm. osa-aikaiset työtehtävät.

8 § Sopimus ja kustannusten korvaaminen

Esitysluonnoksessa ehdotettiin, että Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen olisi tehtävä 7 §:ssä tarkoitetun hyvinvointialueen ja HUS-yhtymän kanssa sopimus: 1) siitä, mitä sosiaalihuollon ammattihenkilöitä, terveydenhuollon ammattihenkilöitä ja muuta henkilökuntaa yksikössä työskentelee ja kuinka paljon; 2) yksikön henkilöstölle järjestettävän täydennyskoulutuksen ja työnohjauksen sisällöstä ja määrästä; 3) yksikön toimitiloista ja toimintavälineistä.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun sopimuksen perusteella valtion varoista korvattaisiin ehdotetun lain mukaisista tehtävistä aiheutuvat, toiminnan

asianmukaisen hoitamisen kannalta tarpeellisina pidettävät kustannukset. Sopimusta koskeva riita käsiteltäisiin hallintoriita-asiana hallinto-oikeudessa. Menettelystä hallintoriita-asiassa säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

Pohjois-Savon hyvinvointialue, Ensi- ja turvakotien liitto, Vantaan ja Keravan hyvinvointialue, KYS Lasten ja nuorten oikeuspsykiatrian tutkimusyksikkö, Kainuun hyvinvointialue ja Pirkanmaan hyvinvointialue lausuvat kannattavansa ehdotusta. HUS-yhtymä lausui, että korvauspykälän rakenne on selkeä ja sen tarkoitus turvata yksiköiden toimintaedellytykset on kannatettava.

KYS ja Pirkanmaan hyvinvointialue lausunnoissaan toivat esille, että sopimusta laadittaessa on tarkoituksenmukaista kuulla ja ottaa huomioon yksikön asiantuntijoiden perusteltu näkemys resurssitarpeiden, ammattiryhmäkohtaisen painotuksen ja henkilöstön täydennyskoulutukseen tarvittavista kustannuksista. Kainuun hyvinvointialue ja HUS-yhtymä lausuvat, että sopimuksissa on tärkeää huomioida alueelliset erityistarpeet ja kustannusten korvausten riittävyys.

Lausunnossaan HUS-yhtymä toi esille, että korvausperusteissa tulisi huomioida lisäksi myös yksiköiden tehtävät, jotka eivät johda pyyntöihin kuulla lapsia. Lisäksi HUS-yhtymä kiinnitti lausunnossaan huomiota siihen, että somaattisten tutkimusten järjestäminen vaihtelee OiPsy-yksiköiden välillä ja esityksen perusteluissa olisi määriteltävä selkeästi somaattisia tutkimuksia tekevien vastuulääkäreiden asiantuntijatiimien osuus lapsiin kohdistuvien rikosepäilyjen selvittämisessä sekä määriteltävä valtakunnallisesti, millaiset somaattiset tutkimukset kuuluvat lain piiriin ja ovat siten valtion varoista korvattavia. HUS-yhtymä toi esille, että tulisi täsmentää seksuaaliväkivaltaepäilyihin liittyvien erityisosaamista edellyttävien somaattisten tutkimusten kuulumista lain piiriin riippumatta siitä, tehdäänkö ne hallinnollisesti OiPsy-yksikön sisällä vai erillisessä yksikössä tiiviissä yhteistyössä OiPsy-yksikön kanssa. Vastaavasti tulisi selkeyttää, mitkä pahoinpitelyepäilyihin liittyvät somaattiset tutkimukset edellyttävät yliopistosairaalan erityisosaamista ja kuuluvat siten lain piiriin ja mitkä puolestaan ovat hyvinvointialueiden yleisen palvelutuotannon vastuulla. Lisäksi HUS-yhtymä toi esille, että korvausten laskentaperusteiden tulee olla yhdenvertaiset kaikilla alueilla riippumatta siitä, tehdäänkö somaattiset tutkimukset hallinnollisesti osana OiPsy-yksikköä vai toteutetaanko ne yhteistyössä muiden yksiköiden kanssa.

9 § Korvausten maksaminen

Esitysluonnoksessa ehdotettiin, että Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen olisi maksettava 7 §:ssä tarkoitettulle hyvinvointialueelle ja HUS-yhtymälle huhtikuun loppuun mennessä kunakin varainhoitovuonna laskennallinen korvaus, jonka perusteena ovat yksikön toiminnasta edellisenä vuonna aiheutuneet kustannukset sekä varainhoitovuotta edeltänyttä vuotta edeltäneen vuoden lopussa yhteistyöalueella asuneiden lasten määrä. Varsinais-Suomen hyvinvointialueelle maksettavan laskennallisen korvauksen perusteena olisi lisäksi Ahvenanmaan maakunnassa varainhoitovuotta edeltänyttä vuotta edeltäneen vuoden lopussa asuneiden lasten määrä. Varainhoitovuodella tarkoitettaisiin ehdotetussa laissa sitä kalenterivuotta, jolle korvaus myönnetään.

Lopullisten kustannusten suorittamiseksi hyvinvointialueen ja HUS-yhtymän olisi toimitettava Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle varainhoitovuotta seuraavan vuoden maaliskuun loppuun mennessä selvitys 8 §:ssä tarkoitettuun sopimukseen perustuvista toteutuneista kustannuksista.

Jos 1 momentissa tarkoitettu laskennallinen korvaus ei kata toiminnasta aiheutuneita kustannuksia, Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen olisi maksettava hyvinvointialueelle tai HUS-yhtymälle korvauksen loppuerä kuukauden kuluessa 2 momentissa tarkoitetun selvityksen saamisesta. Hyvinvointialueen tai HUS-yhtymän mahdollisesti liikaa saama laskennallinen korvaus puolestaan vähennettäisiin seuraavasta hyvinvointialueelle tai HUS-yhtymälle maksettavasta laskennallisesta korvauksesta.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset 1 momentissa tarkoitetun laskennallisen korvauksen määräytymisestä. Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä 2 momentissa tarkoitetun selvityksen sisällöstä ja antamisesta.

Valtiovarainministeriö, Kainuun hyvinvointialue, Keski-Suomen hyvinvointialue, Pirkanmaan hyvinvointialue ja Ensi- ja turvakotien liitto lausuvat kannattavansa ehdotusta.

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue totesi lausunnossaan, että nykyinen järjestelmä, jossa korvausten maksaminen perustuu osittain yksikön edellisvuosien kustannuksiin, ei ole tasapuolinen. Lisäksi lausunnossa tuotiin esille, että pelkkää lasten lukumäärää ei voi käyttää budjetin pohjana, sillä OiPsy-yksiköiden toiminta-alueet ovat myös maantieteellisesti hyvin erilaisia ja sillä on vaikutusta työmatkakustannuksiin.

THL lausui, että esitetty rahoitusmalli ei kannusta säästäväiseen rahoituksen käyttöön, koska seuraavan vuoden korvaus perustuu osittain edellisen vuoden kustannuksiin. THL toi esille, että kunkin korvauksensaajan maksimikorvauksen määrittelemine on mahdotonta pykälässä mainituilla tekijöillä, koska koko tarkoitukseen myönnettyä määrärahaa ei voi korvauspäätöksillä myöntää hakijoille, jos myös laskennallisen korvauksen ylittävät kulut on kyettävä korvaamaan samalla määrärahalla seuraavana varainhoitovuonna käytöstä annetun selvityksen jälkeen. Eli näin ollen jokaisena varainhoitovuotena on jätettävä puskuria valtionavustukseen edellisen vuoden mahdollisten ylitysten korvaamiseksi. THL lausui kannattavansa rahoitusmallin tarkempaa arvioimista, jotta se olisi mahdollisimman toimiva ja tarkoituksenmukainen.

Lisäksi THL lausunnossaan totesi, että esityksessä määritellyt aikataulut edellisen varainhoitovuoden korvauksen käytöstä annettavan selvityksen takarajan (31.3) ja seuraavalle varainhoitovuodelle annettavan laskennallisen korvauksen maksamisen takarajan (30.4) välinen yhden kuukauden aika on erittäin lyhyt, mikäli tarkoituksena on tarkastaa edellisen varainhoitovuoden kustannusten hyväksyttävyys ja selvittää mahdolliset epäselvyydet sekä tehdä uudet korvauspäätökset. THL ehdotti, että laskennallisen korvauksen maksaminen tapahtuisi 31.5. mennessä.

Lausunnossaan THL toi esille, että myös korvausten maksamiseen liittyviin tehtäviin on oltava riittävä henkilöstö ja tällä hetkellä THL:n omassa rahoituksessa ei ole tähän varauduttu. Lisäksi

THL esitti toiveen asetuksenantovaltuuden käytöstä, jossa STM antaa asetuksen tarkemmin koskien laskennallisen korvauksen määräytymistä. THL myös esitti, että kulujen yläraja sidotaan kulloisenkin vuoden talousarviossa myönnettyyn määrärahaan.

10 § Ohjaus, koulutus ja yhteistyö

Esitysluonnoksessa ehdotettiin, että sen lisäksi, mitä 8 ja 9 §:ssä säädetään, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos: 1) ohjaisi, kehittäisi ja seuraisi ehdotetussa laissa tarkoitettujen yksiköiden toimintaa; 2) osallistuisi lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa koskevaan kansalliseen ja kansainväliseen yhteistyöhön; 3) kouluttaisi lasten kanssa työskenteleviä lapsiin kohdistuvasta väkivallasta ja sen tunnistamisesta.

Yksiköiden olisi toimitettava Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle vuosittain niiden toimintaa kuvaava kertomus. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä tiedoista, jotka kertomuksessa on annettava.

Sisäministeriö, HEUNI, Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue, Pirkanmaan hyvinvointialue, Suomen Psykologiliitto, Suomen Lastenpsykiatriyhdistys, Tehy, Keski-Suomen hyvinvointialue, SuPer, Itä-Suomen yliopisto, Lastensuojelun Keskusliitto, HUS-yhtymä, Suomen Lääkäriliitto, THL, Pelastakaa Lapset, Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskus, Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen Barnahus-hanke, Kainuun hyvinvointialue, KYS, Ensi- ja turvakotien liitto, Talentia, yhdenvertaisuusvaltuutettu, Helsingin käräjäoikeus, ACElife-tutkimushanke ja lausunnon antanut yksityishenkilö kannattivat ehdotusta THL:n valtakunnallisesta ohjaus-, koulutus- ja yhteistyötehtävästä. Valtakunnallisen ohjauksen lausuttiin esimerkiksi olevan toivottua ja sen katsottiin tukevan yhdenmukaisten käytäntöjen kehittämistä ja osaamisen keskittymistä koko maassa.

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue huomautti lausunnossaan, että THL:lle suunniteltujen uusien tehtävien suorittamiseksi THL:n asiantuntijoilta tulisi edellyttää oikeuspsykologista ja yksikössä tehtävän työn asiantuntemusta. Pohjois-Savon hyvinvointialue lausui, että ohjauksen tulisi toteutua riittävässä yhteistyössä asiantuntijuutta edustavien OiPsy-yksiköiden kanssa. Varsinais-Suomen hyvinvointialue lausui, että THL:n työmäärän lisäys koulutus-, valvonta- ja ohjausvastuun osalta lienee huomattava, joten arvioitu 1,5 htv:n lisäystarvetta ei ole pidettävä realistisena.

THL lausui, että lain toimeenpano, tehtävien laajentuminen, yksiköissä uusien tehtävien toteuttaminen sekä korvausten maksaminen vaativat aluksi THL:ssä merkittävää henkilöresurssia eri tehtävissä ja tämä tulisi huomioida selkeämmin.

THL ehdotti laissa säädettäväksi neuvottelukunnassa, johon kuuluisivat keskeiset sidosryhmät, tutkimuksen ja edunvalvonnan edustus ja jonka koordinaattorina THL toimisi. ACElife-hankkeen lausunnossa pohdittiin tarvetta säätää neuvottelukunnasta tai ohjausryhmästä. Ohjausryhmän tarve tulisi esille myös HUS-yhtymän, Pirkanmaan hyvinvointialueen ja HEUNIn lausunnoissa.

THL ehdotti eräitä teknisluonteisia muutoksia säännöksen sanamuotoihin. Esimerkiksi ”kouluttamisen” sijasta olisi THL:n mukaan parempi käyttää ilmaisua ”osaamisen kehittäminen”.

Poliisihallitus, Helsingin käräjäoikeus ja Suomen Lääkäriliitto huomauttivat lausunnoissaan, että kun lain soveltamisalan laajentuisi myös muihin kuin lapsiin kohdistuviin seksuaali- ja

väkivaltarikoksiin, THL:n tehtäväksi ei tulisi säätää lasten kanssa työskentelevien kouluttamista vain ”lapsiin kohdistuvasta väkivallasta” vaan laajemmin ”lapsiin kohdistuvista rikoksista”.

Lausunnon antanut yksityishenkilö esitti, että esityksen valmistelun yhteydessä olisi syytä tarkastella lapsen edunvalvonnan koordinoinnin asettamista THL:lle.

11 § Voimaantulo

Vain muutamat tahot lausuivat lain voimaantulosta. Syyttäjälaitos lausunnossaan kannatti suunniteltua voimaantuloajankohtaa 1.1.2027 ja totesi sen olevan selkeä vuoden alusta alkaessa. Kainuun hyvinvointialueen ja yksityishenkilön lausunnossa todettiin voimaantuloajankohdan olevan realistinen ja perusteltu mutta edellyttävän riittävää valmistelua, koulutusta ja tiedottamista eri tahoille.

4. Esityksen vaikutusarviot

Valtiovarainministeriö lausui, että hallituksen esitysluonnoksen taloudellisten vaikutusten arviointi vaatii jatkotyössä vielä tarkentamista. Esityksestä olisi myös käytävä ilmi, mitä OiPsy-yksiköiden toteuttamaa toimintaa oltaisiin lainsäädännöllisesti selkeyttämässä ja millä tavalla se muuttuisi suhteessa nykytilaan. Luonnoksen perusteella jää lisäksi epäselväksi, mikä on OiPsy-yksikölle siirrettävien tehtävien suhde hyvinvointialueiden lakisääteisiin tehtäviin ja edelleen hyvinvointialueiden rahoituslain (617/2021) mukaiseen yleiskatteiseen rahoitukseen. Myös suhdetta talousarvioesitykseen kuvaavaa lukua on jatkovalmistelussa tarkennettava.

Lapsiasiavaltuutettu pohti lausunnossaan, miten muutokset vaikuttavat seksuaali- ja pahoinpitelyrikosten uhriksi joutuneisiin lapsiin tai rikoksesta epäiltynä oleviin lapsiin tai lapsiin, joita kuullaan rikosten todistajana OiPsy-yksiköissä? Lapsiasiavaltuutettu lausui myös, että pelkästään toteamus myönteisistä vaikutuksista ei ole riittävä arviointi vaikutuksista lapsiin.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu lausui, että asian jatkovalmistelussa voisi syventää esityksen yhdenvertaisuus- ja sukupuolivaikutusten arvioimista.

HUS lausui, että lakiehdotuksessa arvioidut tapausmäärien kasvut ovat alimitoitettuja.

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue lausui, että yhteenvedon laatimisen arvioidaan edellyttävän yksiköille 1,25 miljoonan euron lisärahoitusta yhdessä psykososiaalisen tuen vaatiman resurssin kanssa, mikä on paljon vähemmän kuin mitä Barnahus-hankkeessa on arvioitu tämän yhteenvedon työllistävän.

Useat lausijat, kuten Suomen Psykologiliitto, Itä-Suomen yliopisto, Kainuun hyvinvointialue, HEUNI, Lastensuojelun Keskusliitto ja Ensi- ja turvakotien liitto ry myös lausuivat, että lain soveltamisalan laajentaminen vaikuttaa yksiköiden tehtäviin ja työmäärään, jolloin yksiköiden riittävään resursointiin tulee kiinnittää huomiota.